

1 TIMOTEO

- 1. Kay cartatari, ¿pitaq escribiran?**

Kay cartataqa apóstol Pablon escribiran Timoteoman apachinanpaq. Apóstol Pabloqa Cilicia provincia ukhupi kaq Tarso llaqtapin naceran (Hech 21.39; 22.13). Pablopapapanga ishkey nacionniyoqmi karan: Israel nacionniyoq hinallataq Roma nacionniyoq ima. Chayraykun Pablopas chay ishkey nacionniyoq karan (Filip 3.4-5). Pabloqa ishkey sutiyoqmi karan: Hebreo rimaypin karan Saulo, Roma nacionniyoq runakunapa rimayninpitaqmi karan Pablo (Hech 13.9). Pabloqa Moisespa escribisqa leykunamanta allin yachaqa runan karan. Señor Jesucristopi manaraq ñishaspaga, Jesucristopi creeq runakunatan nishuta cheqnikuran (Hech 9.1, 2; 22.5). Ichaqa Jesucristopi ñispañan, Pabloqa huk law nacionniyoq runakunaman Jesucristomanta allin willakuykunata willananpaq riran (Hech 26.17-18; Gál 2.8).
- 2. Kay cartari, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?**

Kay cartaqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepanta 60 otaq 65 watakunapin. Hinaspapas Pabloqa kay cartaqa escribinman karan Roma nacionpi carcelman manaraq churasqa kashaspanmi.
- 3. Kay cartari, ¿pipaqtaq escribisqa karan?**

Kay cartaqa escribisqa karan Jesucristopi creeq joven Timoteomanmi (1 Tim 1.3-4). Timoteoqa apóstol Pablopakhu yakusqa

wawan hinan karan (1 Tim 1.1-2; 2 Tim 1.2; 2.1). Paytaqa apóstol Pablon Éfeso llaqtapi pastor kananpaq saqeran Macedonia llaqtaman rishaspa (1 Tim 1.3).

4. **Kay cartari, ¿imapaqtaq escribisqa karan?**

Kay cartaqa escribisqa karan Timoteo ñiyinpi kallpanchakuspa, creyentekunata allinta kallpanchanapaq, hinallataq iglesiatapas organizanapaq iman (1 Tim 4.6, 9, 13, 16; 6.3-5).

5. **Kay cartapiri, ¿mayqen versiculotaq aswan más importante yunanapaq?**

Kay versiculon aswan más importanteqa: “Qanqa Jesucristopi llapallan creeqkunapayá huk ejemplo kay, rimayniyki, ruwayniyki, khuyakuyniyki, ch'uya sonqo kayniyki, ñiyniyki, hinallataq allin kawsayniyki ima...” (1 Tim 4.12).

6. **Kay cartari, ¿imayna dividisqataq kashan?**

Kay cartaqa khayna dividisqan kashan:

(1) Llullakuspa yachachiq runakunamanta (1 Tim 1.1-11).

(2) Apóstol Pablo graciasta Diosman qosqanmanta (1Tim 1.12-20).

(3) Diosmanta imaynatas mañakunanchismanta (1 Tim 2.1-15).

(4) Iglesiapi yachachiq liderkunamanta (1 Tim 3.1-16).

(5) Falso yachachikuykunamanta (1 Tim 4.1-5).

(6) Timoteota apóstol Pablo kamachisqanmanta (1 Tim 4.6-16).

(7) Ñiqmasinchiskunawan imayna kawsananchismanta (1 Tim 5.1 asta 6.2).

(8) Qolqellata ama munaspa, Diospa soldadon hina kawsananchismanta (1 Tim 6.3-21).

Cartapa qallariyninmanta

¹ Ancha khuyakusqay Timoteo, noqa Pablon (Señorninchis Jesucristopa sutinpi) saludamuyki. Noqataqa salvawaqninchis Diosmi, suyakusqanchis Señorninchis Jesucristopiwan akllawaran, Jesucristopa apostolnin kanaypaq.

² Qanqa Jesucristopi cheqaqta creesqaykiraykun, noqapa waway hina kanki. Chaymi kay cartata qanman escribimuyki. Hinaspapas Dios Taytanchisyá, hinallataq Señorninchis Jesucristopiwan ima, qantaqa anchata khuyapayaspa, tukuy imapi yanapasunki, hinallataq hawkallata kawsachisunki ima.

Llullakuspa yachachiq runakunamanta

³ Macedonia provincia lawman rishaspaymi, qantaqa ña valekuraykiña, Éfeso llaqtapi qepakunaykipaq. Saynaqa chay llaqtapi qepakuspaykiyá, wakin llulla runakunata kamachiy, amaña llullakuspa Diosmanta yachachinankupaq.

⁴ Hinaspapas chay llulla runakunataqa kamachiyá, falso historiakunata willakuspanku ama purinankupaq, saynallataq ñawpaq abuelonkupa sutinkunamanta tukuy historiakunata yuyarispanku, tiemponkutapas amaña pierdenankupaq. Chay falso historiakunata yachachiqtinkun, uyariqkunaqa discutinakuspanku yanqa atipanakunku ñawpaq runakunapa sutinkunamanta rimaspanku.

Ichaqa chaykunamanta rimasqankuqa manan ni pitapas yanapanchu, Diospi astawan creenankupaqqa.

⁵ Chaymi encargayki kaykunata allinta runakunaman yachachinaykipaq limpio songoyoq kanankupaq, allin concienciayoq, hinallataq Diospi cheqaq iñiyniyoq kanankupaq ima, saynapi cheqaqta khuyanakuspa kawsanankupaq.

⁶ Wakinqa chay cheqaq khuyanakuymanta karuncharukuspankun, tiemponkuta pierdeshanku, yanqamanta discutinakuspanku.

⁷ Paykunaqa Moisespa escribisqan leykunamanta yachaq tukuq kaspankun, Diosmanta yachachiyta munanku. Ichaqa manan paykunaqa ni yachachisqankutapas allintaqa entiendenkuchu.

⁸ Noqanchisqa yachanchismi Moisespa escribisqan leykunaqa allin kasqanta, sichus Diospa munasqanman hina allinta yachachisun chayqa.

⁹ Saynallataqmi noqanchisqa yachanchis, leykunaqa ruwasqa karan, manan allin ruwaq runakuna castigasqa kananpaqchu. Aswanmi leykunaqa ruwasqa karan, huchapi kawsaq runakuna castigasqa kanankupaq. Chay huchapi kawsaq runakunan kanku: llapallan huchasapakuna, leykunata rechazaqkuna, mana kasukuqkuna, Diosta mana respetaqkuna, Diosmanta burlakuspa kawsaqkuna, Diosta mana adoraqkuna, tayta maman wañuchiqa, runamasin wañuchiqa,

¹⁰ waqllikuypi puriqkuna, qaripura warmiwan hina puñuqkuna, runamasinta presota hina hap'ispa qolqepaq rantikuqkuna, llullakuqkuna, falso juramentota ruwaqkuna, hinallataq Diosmanta allin yachachikuykunapa contranpi kaqkuna ima.

¹¹ Tukuy atiyniyoq alabasqa Diosmi chay sumaq yachachikuykunataqa noqaman encargawaran, runakunaman yachachinaypaq.

Apóstol Pablo graciasta Diosman qosqanmanta

¹² Noqaqa Señorninchis Jesucristomanmi graciasta qoni. Paymi noqapi confiaspa akllawaran. Hinaspan kallpanchawaran, paymanta runakunaman willamunaypaq.

¹³ Ñawpaqtan noqaqa Jesucristopa contranpi rimaspa ofenderani; hinaspan paypi creeq runakunatapas k'amispa, qatikacharani ñak'arichinaypaq. Chaykunataqa ruwarani Jesucristopi mana creesqayraykun, hinallataq paymanta manaraq yachaspay ignorante kasqayraykun. Saynata ruwashaqtiymi Diosqa noqata khuyapayawaspa perdonawaran.

¹⁴ Diosninchisqa anchatan munakuwaran. Hinaspan yanapawaran, paypi iñinaypaq, saynallataq paytapas hinallataq runakunatapas anchata khuyakuspay kawsanaypaq ima. Saynataqa yanapawaran, Jesucristopi cheqaqta iñispay, paywan huklla kasqayraykun.

¹⁵ Kay uyarisqanchisqa cheqaqmi. Chayraykun llapallan runakuna kay allin willakuypi creenanku. Chay allin willakuyqa kaymi: Jesucriston kay pachaman hamuran, huchayoq

runakunata salvananpaq. Chay huchayoq runakunamanta aswan más huchayoqraqmi noqaqa karani.

¹⁶ Saynata kawsashaqtiymi, Diosqa khuyapayaykuwaspa salvawaran. Saynata salvawasanmi, Diosqa runakunaman rikuchiran Jesucristoqa ancha pacienciayoq noqawan kasqanta. Saynata noqawan ruwaspanmi, Diosqa noqata churawaran huk ejemplota hina, saynapi huchayoq runakunapas, Jesucristopi creespa, wiñay kawsayniyoq kanankupaq.

¹⁷ Saynaqa wiña-wiñaypaq kawsaq Reyninchistayá alabasa adorasun. Payllan tukuy yachayniyoq, mana wañuq, mana pipa rikunan, sapallan Dios Tayta. ¡Hinallataq paytaqa wiña-wiñaypaq hatunchaspa, alabasan! Amén.

¹⁸ Ancha khuyasqay Timoteo, qanqa waway hinan kanki. Chaymi noqaqa kay kamachikuyta qanman encargashayki, Diosmanta willakuq profeta wawqenchiskuna qanmanta nisqankuman hina ruwanaykipaq. Saynaqa, sichus kay kamachikuyta cumplinki chayqa, guerrapi peleanaykipaq huk allin soldado hinan kanki.

¹⁹ Hinaspapas qanqa kallpanchakuyá, Jesucristopi allinta iñinaykipaq. Saynata kawsaqtiykin, Diosqa yanapasunki, concien-ciayki limpio kanaykipaq. Ichaqa Diospa munasqanman hina mana kawsaspankun wakinqa, Jesucristomanta karunchakuspanku, manaña paypiqa creenkuñachu.

²⁰ Chay manaña creeq runakunamantan kanku

Himeneowan hinallataq Alejandrowan. Chaymi paykunataqa diablopa makinman vidankuta entregarani, paykunawan munasqanta diablo ruwananpaq; saynapin paykunaqa yachanqaku, Diospa contranpi manaña rimayta.

2

Diosmanta imaynatas mañakunanchismanta

¹ Kaykunatan qankunaman recomendamuykichis, Diosmanta mañakuspa, ruegoakuychis llapallan mundontinpi runakunapaq. Saynata ruwaspa, paykunamanta Diosman graciasta qoychis.

² Saynallataq qankunaqa Diosmanta mañakuychis, nacionkunata gobiernaq runakunapaq, hinallataq llapallan autoridadkunapaqwan ima, hawkalla, mana cheqninakuspa, Diosta kasukuspa, hinallataq runamasinchiswanpas sumaqta kawsananchispaq.

³ Saynata mañakuyqa ancha allinmi. Hinaspapas saynata mañakusqanchismi salvawaqninchis Diosmanqa agradan.

⁴ Diosqa munanmi llapallan runakuna salvasqa kanankuta, hinallataq cheqaq kaqta yachanankutapas.

⁵ Ichaqa ch'ullallan Diosqa, ch'ullallataqmi Dioswan allinpanachiqqas, Diosman chayananchispaqqa. Chay allinpanachiqqa salvawaqninchis Jesucriston. Paymi kay pachapi nacespa, cheqaq runa karan.

⁶ Hinaspapas paymi entregasqa karan cruzpi wañunanpaq, saynapi paypi creeqkunapa, llapallan huchankuta perdonaspa, salvananpaq. Chay

ruwasqanmi llapallan runakunaman rikuchisqa karan, Diospa decidisqan tiempo cumplikuytin.

⁷ Chaypaqmi Diosqa noqata mandamuwaran, huk law nacionniyoq runakunaman Jesucristomanta allin willakuykunata willamunaypaq. Chaymi noqaqa cheqaqtapuni paykunaman yachachinay, saynapi paykunaqa Diospi creenankupaq. Mana llullakuspaymi, noqaqa kay rimasqaykunataqa qankunaman willashaykichis.

⁸ Chayraykun noqaqa munani, llapallan llaqtakunapi runakuna ama phiñachinakuspa, hinalataq ama peleaspa, aswan ch'uya songoyoq kaspanku, makinkuta altoman oqarispanku, Diosmanta mañakunankuta.

⁹ Saynallataqmi noqaqa munani, warmikunapas amayá pay tukusqa kanankupaqchu p'achakuchunku, nitaq runakuna qawapayanapaqchu. Hinaspapas p'achankuqa amayá ashka qolqepa valorninwan adornasqachu kachun. Nitaq churakuchunkupas ashka qolqepa valornin qorimanta otaq perlasmanda alajakunawanchu. Saynallataqyá warmikunaqa chukchankutapas ama runakuna qawapayanapaqchu arreglakuchunku.

¹⁰ Aswanyá “Diostan servini” nispa niq warmikunaqa allin kaqkunata imatapas ruwachunku. Saynatan Diosta khuyakuspa hinallataq payta servispa allinta respetaq warmikunaqa kawsanku.

¹¹ Hinaspapas warmikunaqa huñunakusqanku iglesiapi respetowan kasukuspa, yachachiqkunata upallalla uyarichunku.

¹² Saynallataqmi iglesiapiqa mana munanichu, warmikuna yachachinantaqa; nitaqmi munanipashchu, warmikuna qarikunata kamachinantaqa. Aswanqa upallalla kaspankun, warmikunaqa llapallan yachachikuykunata uyarinanku.

¹³ Ichaqa Diosmi Adantaqa primerta ruwaran, chaymantañataqmi Evata.

¹⁴ Hinaspapas manan Adantachu diabloqa engañaran, aswanqa Evatan. Chaymi Evaqa engañachikuspan, huchallikuran.

¹⁵ Ichaqa ñak'ariywan onqokushaspankupas, kaykunata mana pisipaspa ruwaspan, warmikunaqa salvasqa kanqaku: Jesucristopi creespa, runamasinkuta khuyakuspa, paytukusqa mana kaspera, hinallataq ch'uya sonqoyoq kaspera ima.

3

Iglesiapí yachachiq liderkunamanta

¹ Cheqaqtapunin niyki, sichus pipas iglesiapa lidernin kayta munaqqa, Diostan allin oficiopi serviyta munashan.

² Ichaqa iglesiapi creyentekunata kamachinanpaq liderqa khaynan kanan: mana pipapas huchachanan, ch'ulla warmillayoq, kikinta allinta controlakuspa kawsaq, allinta piensaspa imatapas ruwaq, allinta comportakuspa kawsaq, wasinman visitamuq runakunatapas samachiq, Diospa palabranmanta allinta yachachiq,

³ mana mach'aq, ch'aqwakuna ama hatarichiq, ama engañaspa qolqe ganay munaq, nitaq qolqe

sonqochu. Aswanqa kanan khuyapayakuq, hinallataq llamp'u sonqo iman.

⁴ Hinaspapas iglesiapi creyentekunata kamachiq liderqa khaynan kanan: allin ejemplo kaspami, wasinpi llapallan familianwan kasuchikunan. Hinallataq wawankunatapas allinta educaspanmi, paykunawan allinta respetachikunan.

⁵ Sichus wasinpi familiankunata mana kamachiyta atinqachu chayqa, manan Jesucristopi creeq runakunatapas kamachiytaqa atinqachu.

⁶ Hinaspapas iglesiapi creyentekunata kamachiq liderqa manan Diospi chayllaraq creeqchu kanan. Sichus chayllaraq creeq kspaqa, yanqan paytukusqa runaman tukurunman. Hinaspan diablo hina castigasqa kanman.

⁷ Saynallataqmi iglesiapi creyentekunata kamachiq liderqa mana creyente runakunapapas respetasqan kanan. Saynapin payqa mana p'enqachisqachu kanqa runakunapa ñawpaqninpi, nitaq huchamanpas urmanqachu, diablo urmachiyta munaqtin.

Iglesiaipi diaconokunamanta

⁸ Saynallataqmi diaconokuna kanankupaqqa khayna kananku: respetana runa, rimasqanta cumpliq, mana mach'aq, hinallataq ama en-gañaspa yanqamanta qolqe ganay munaq ima.

⁹ Hinaspapas diaconokunaqa limpio concien-ciayoc kspankun, sonqonkupi waqaychananku, Diosmanta cheqaq hatun yachachikuykunata.

10 Hinaspapas iglesiapi diaconokunata akllanapaqqa, primertan huk tiempo pruebaman churana, allinta reqsinapaq. Chaymantañan allinchus icha manachus diácono kanankupaq kasqankuta yacharuspaña, iglesiapi diaconokuna kanankupaqqa akllananchis.

11 Saynallataqmi diaconisa warmikunapas khayna kananku: allin respetana, hinallataq mana cuento q'epichu. Aswanmi paykunaqa kananku kikinkuta allinta controlakuspa kawsaq warmikuna, hinallataq tukuy imapipas confianapaq warmikuna ima.

12 Hinaspapas diaconokunaqa ch'ulla warmil-layoqmi kananku. Paykunaqa wasinkupin huk ejemplo kspanku, wawankuwan kasuchikunanku.

13 Ichaqa pipas diácono kaspera, allinta llank'anqa chayqa, allin respetasqan kanqa. Saynallataqmi paykunaqa ñiyninkupipas astawanraq wiñarisa, mana ni imatapas manchakuspa, Jesucristom-anta willananku.

Diospi ñisqanchisqa cheqaqpuni kasqanmanta

14 Noqaqa prontollan qanman visitamuyta munashani. Kunanmi ichaqa kay yachachikuykunallatarraq escribimushayki.

15 Sichus mana prontollachu hamusaq chayqa, kay yachachikuykunatayá allinta estudiay. Saynapin qanqa yachanki imaynatas iglesiapi comportakunaykimanta. Hinaspapas Diospi creeqkunaqa, Diosmanta cheqaq kaqta yachachispan, Diospa familian kanchis. Chaymi Diospa iglesiañanqa huk pilar hina kay pachapi kashan, Diosmanta cheqaq yachachikuyta

defiendenanpaq, (saynapi Diosmanta llullakuspa falso yachachikunata alayriman orqonanpaq).

¹⁶ Noqanchisqa cheqaqtapunin yachanchis, Jesucristomanta chay allin yachachisqanchisqa mana entiendey atinaraqmi karan. Ichaqa kunanmi chay yachachikuykunaqa claro kashan yachananchispaq. Chay yachachikuykunankaykuna:

Jesucristoqa Dios kashaspanpas noqanchis runa hinan kay pachapi naceran.

Diospa Santo Espiritunmi declararan, Jesucristopa yachachisqanqa cheqaq kasqanta.

Angelkunan Jesucristotaqa rikuranku.

Jesucristomantan runakunaqa yachachiranku ashka nación llaqtakunapi.

Hinaqtinmi kay pachapi ashka runakunaqa Jesucristopi creeranku.

Hinaqtinmi Jesucristoqa hanaq pacha k'anchaq cielopi chashkisqa karan.

4

Falso yachachikuykunamanta

¹ Diospa Santo Espiritunpa nisqanman hinan, qepa tiempokunataqa, Diospi wakin creeqkuna, pantachikuq demoniopa yachachikuyinkunata uyarispanku, Diosmanta cheqaq willakuykunapi manaña creespanku, Diosmanta karunchakunqaku.

² Diosmanta chay karunchakuq runakunaqa, llullakuspa yachachiq ishkey uya runakunata uyarispankun qatikunqaku. Ichaqa chay engañaq

runakunaqa mana p'enqakuq qara uya runakunan kanku.

³ Hinaspapas chay engañaq runakunaqa, kamachispan prohibinku, runakuna ama casarakanakupaq, hinallataq wakin mikhunakunatapas ama mikhunankupaq. Ichaqa Diosmi llapallan mikhunakunataqa unancharan, Diospi creeq cheqaq kaqta yachaqkuna Diosman graciasta qospa mikhunanchispaq.

⁴ Diospa tukuy imakuna unanchasqanpas allinpunin. Chaymi noqanchisqa Diosman graciasta qospa, imatapas mikhunanchis, mana despreciaspa.

⁵ Chayraykun noqanchisqa imatapas mikhunchis, Diospa palabranpi yachachiwashanchisman hina. Hinaspapas noqanchisqa imatapas mikhuspanchisqa, primertan Diosman graciasta qonchis, saynapi ima mikhunapas ch'uyanchasqa kananpaq.

Timoteota apóstol Pablo kamachisqanmanta

⁶ Sichus qan kay yachachikuykunata Jesucristopi creeqkunaman yachachinki chayqa, Jesucristopa allin serviqninmi kanki. Chaykunataqa yachachinayki Diospa palabranta allinta estudiaspan, hinallataq allinta kasukuspa iman, imaynan kawsanaykipaq allinta alimentakushawaq chay hinata.

⁷ Amayá qanqa runakunapa piensasqankuman hina mana valeq cuentokunataqa uyariychu. Chay cuentokunaqa Diosta mana respetaq runakunapa inventasqanmi. Aswanqa Señorninchis Jesucristopi allinta creespa kallpanchakuy, payta qatikunaykipaq.

⁸ Ejerciciota ruwasqanchisqa ashllatan yanapawanchis cuerponchis allin liviano kananpaq. Ichaqa allinta esforzakuspa Señor Jesucristopi masta confiasqanchismi, aswan más allinta yanapawanchis, saynapi kay pachapipas, hinallataq hanaq pacha cielopipas allinta kawsananchispaq.

⁹ Chaymi niykichis, chay yachachisqaykunaqa cheqaqmi. Chayraykun chay yachachisqaykunapi creespa, llapallaykichis kasukunaykichis.

¹⁰ Diosqa llapallan runakunata salvayta munaspan, paypi llapallan creeq runakunata salvan. Chayraykun ima ñak'ariyña hamuwaqtinchispas, wiñay kawsaq Diospi confiaspa allinta kallpanchakushanchis, saynapi allinta llank'ananchispaq.

¹¹ Saynaqa chay nisqaykunatayá llapallanman yachachispa, kamachiy kasukunankupaq.

¹² Qanqa Jesucristopi llapallan creeqkunapaqyá huk ejemplo kay, rimayniyki, ruwayniyki, khuyakuyniyki, ch'uya sonqo kayniyki, iñiyki, hinallataq allin kawsayniyki ima. Saynata kawsaspayá runakunawanqa allinta respetachikuy, saynapi pipas joven kasqaykirayku ama despreciasunaykipaq.

¹³ Qanpa kasqaykiman noqa chayamunaykamayá, Jesucristopi creespa huñunakuq creyentekunaman Bibliata leespa, yachachiy, hinallataq kallpanchay ima.

¹⁴ Qanqa amayá qonqankichu iglesiapi liderkunaman Dios revelaykuqtin, makinkuta paykuna umaykiman churayuspanku, qanpaq mañapususqaykitaqa. Sayna ruwasqankuwanmi

Diosqa atiynta qosuranki, paypa obranpi allinta llank'anaykipaq.

15 Qanqa kay nisqaykunatayá tukuy sonqoykiwan ruwayman churay, hinaspa tiempota qokuy runamasinchiskunaman yachachinaykipaq. Saynata ruwaqtiykin llapallan runakunaqa yachanqaku, Señor Jesucristopi aswan mastaraq sapa p'unchaw creesqaykita, hinallataq Diospa obranpi llank'asqaykitapas.

16 Timoteo, qanqa kikiykitayá allinta cuidakuy. Hinallataq allinta piensaripa, imatapas cheqaq kaqta yachachiy. Sayna cheqaqta yachachiqtiykin uyarisuqniykikunaqa kasukuspa salvasqa kanqaku, hinallataqmi qanpas salvasqa kanki (chay cheqaq kaq yachachisqaykipi creesqaykirayku).

5

Iñiqmasinchiskunawan imayna kawsananchis-manta

1 Timoteo, amayá kuraq runakunataqa q'aqchankichu. Aswanqa papaykita hinayá sumaq llamp'u sonqowan kallpanchay. Saynallataq jovenkunatapas wawqeykikunata hina, sumaqta rimapayay.

2 Hinallataq kuraq warmikunatapas mamitaykita hina sumaq llamp'u sonqowan kallpanchay. Saynallataq sipaskunatapas limpio sonqowan panaykikunata hina respetowan aconsejay.

3 Saynallataq mana familiayoq wakcha viudakunatapas ima necesidadninpipas yanapaykuy.

4 Ichaqa mayqen viudapapas wawankuna otaq willkankuna kan chayqa, paykunan primerta chay viudataqa ima necesidadninpipas yanapananku, imaynan wawa kaqtinku, tayta mamankupas paykunata uywaran chay hinata. Sayna ruwaymi Diospaqqa ancha allinpuni.

5 Ichaqa cheqaqtapuni mana familiayoq viudataqa Diosllapiñan confiakun. Chaymi payqa Diosmanta tuta p'unchaw mañakun, payta, hinallataq huk runakunatapas, Dios yanapananpaq.

6 Ichaqa cuerponta kusichiyllapi puriq viudan, kawsashaspapas wañusqa hina kashan.

7 Chayraykuyá qanqa kay yachachisqaykunaman hina Jesucristopi creeq runakunata kamachiy, kasukuspa ruwanankupaq, saynapi qankunamanta ni pipas mana allinkunata ama rimashanankupaq.

8 Sichus pipas wasinpi familianmanta mana preocupakunchu chayqa, mana creyente runakunamantapas aswan más millaytaraqmi comportakuspa kawsashan. Saynata kawsaspan Jesucristopi iñisqantapas negashan.

9 Qankunaqa viudakunata ima necesidadninpipas yanapanaykichispaqqa, listapiyá consideraychis kay viudakunallata: soqta chunka watay-oqmanta wichayman viudakunata, ch'ulla kutilla casarasqa kaq viudakunata,

10 imatapas allinta ruwaspa reqsichikuq viudakunata, wawankunatapas allinta uywaq viudakunata, visitakunata wasinpi samachiq viudakunata,

dakunata, sumaq llamp'u sonqowan Diospi creeqkunata yanapaq viudakunata, llakisqakunata consuetaq viudakunata, hinallataq tukuy imatapas allinta ruwaq viudakunatawan ima.

¹¹ Ichaqa sipas viudakunataqa amayá chay listapiqa churankichu. Paykunaga yapamanta casarakuyta munaspankun, Diosta iglesiapi servinankupaq prometekusqankuta mana allintachu cumplinkuman.

¹² Hinaspan chay prometekusqankuta mana cumplispanku, huchallikunkuman.

¹³ Hinaspapas chay sipas viudakunata yanapaqtiykichisqa, aswanmi paykunaga qellaman tukurunkuman. Hinaspapas paykunaga cuento q'epi kaspankun, wasinwasin purimunkuman, runakunapa vidanmanta malta rimaspanku. Hinallataqmi paykunaga, pasaq simillaña kasqankurayku, runakunapa vidanman metekuspa, tukuy mana allinkunata rimankuman.

¹⁴ Chayraykun noqaqa sipas viudakunataqa casarakunankutapuni munani, paykuna wawayoq kaspanku, wawankuta, hinallataq wasinkutapas allinta cuidaspa kawsanankupaq, saynapi contranchispi kaq runakuna mana criticawananchispaq.

¹⁵ Ichaqa chay sipas viudakunamanta wakinmi, Diosmanta karuncharukuspanku, diablopa munasqantaña ruwashanku. Chayraykun kaykunataqa nishaykichis.

¹⁶ Sichus Señorninchis Jesucristopi creeq familia ukhupi kashan huk viuda chayqa, chay viudapa familianmi paytaqa yanapaspa mantene-

nan. Saynapin iglesiapi wawqe pananchiskunaqa manaña chay viudamantaqa anchatañachu preocupakunqaku. Aswanqa mana familiayoq viudakunamantaña preocupakuspankun, paykunata yanapanqaku.

¹⁷ Iglesiata allinta gobiernaq liderkuna, hinallataq Jesucristomanta willakuspa, yachachiqkunapas merecenkun ancha allin respetasqa kayta, hinallataq allin pagasqa kayta ima.

¹⁸ Diospa palabranpin nin: “Trigo erapi trigota saruq torotaqa aman senq'apankichu”, nispa [*Deuteronomio 25.4*]. Saynallataqmi Bibliapiqa nishan: “Llank'aq runamanqa llank'asqanmantan pagapunapuni”, nispa [*Lucas 10.7*]. [*Nota: Israel nación llaqtapiqa, torowanmi trigotaqa saruchiranku, manan caballowanchu*].

¹⁹ Sichus pipas iglesiapi huk liderta imaman-tapas acusanqa chayqa, primertan chay acusaq runaqa testigokunata apamunan ishkayta otaq kinsata. Sichus chay testigokunata mana apamuqtinga, ama paytaqa kasuychishchu.

²⁰ Sichus pipas huchallikuspalla purinqa chayqa, llapallan creyentekunapa ñawpaqninpi q'aqchaspas, atencionta waqyaychis, saynapi wakin creyentekunapas manchakuspa, allinta kawsanankupaq.

²¹ Kaykunataqa kamachimushayki Diospa ñawpaqninpi, Señorninchis Jesucristopa ñawpaqninpi, hinallataq Diospa akllasqan angelninkunapa ñawpaqninpi iman. Chaymi qanqa kay yachachisqaykunata cumplinayki. Hinaspan qanqa pimanpas mana sayapakuspa correginayki.

22 Hinaspapas iglesiapi líder kananpaq pitapas akllaspaqa, amayá comuntachu akllay. Hinaspapas amayá makiykitaqa pimanpas comuntachu churay líder kananpaqqa. Aswanqa allinta piensaspayá, akllay. Mana chayqa yanqan imapas mana allin ruwasqanpi comprometesqa kawaq. Aswanyá qanqa Diospaq ch'uya sonqoyoq kawsay.

23 Wawqéy Timoteo, qantaqa sapa kutinmi wiksayki nanashasunki. Chayqa amayá unullatachu tomay. Aswanqa huk chikan vinotawan tomaykuy, wiksayki sanoyananpaq.

24 Manaraq juzgasqa kashaqtinkun, wakin runakunapa hucha ruwasqanqa alayrilla kashan. Ichaqa wakin runakunapa huchanñataqmi juzgasqa kananpaq p'unchaw chayamuqtinña, chayraq yachasqa kanqa.

25 Saynallataqmi allin ruwasqanchiskunapas alayrilla kashan. Ichaqa wakin allin ruwasqanchiskunapas runakunapa mana rikusqan kashaspanpas, huk p'unchawmi alayriman lloqsimunqa, saynapi llapallan runakuna rikunankupaq.

6

1 Patronniyoq kaq creyentekunapas, patronniykichistayá allin respetowan rikuspa allinta serviyichis, saynapi ama ni pipas Diospa contranpi rimanankupaq, hinallataq Diosmanta yachachisqaykutapas ama desprecianankupaq.

2 Saynallataqmi sirvientekunatapas niykichis, sichus patronniykichis Señorninchis Jesucristopi creeq kaqtinqa, amayá ñiqmasyikichis

kasqanraykuchu mana kasukuq kaychis. Aswanyá qankunaqa patronniykichistaqa allin respetowan rikuychis, Jesucristopi khuyasqa creeqmasykichis kasqanrayku. Chaytan qanqa yachachinayki, hinallataq kamachinaykipas.

Falso yachachikuymanta, qolqemantawan

³ Sichus pipas yachachin Señorninchis Jesucristopa cheqaq yachachisqanpa contranpi, hinallataq noqanchis creyentekunapa yachachisqanchispa contranpi chayqa,

⁴ pay kkillanpaqmi paytukusqa kashan. Hinaspapas payqa manan ni imatapas yachanchu. Saynata ruwaq runaqa discutinakuy costumbreyoqmi. Chaykunamantan qallarimun envidiakuykuna, contranakuykuna, k'aminakuykuna, mana confianakuykuna,

⁵ millay piensaykuna, hinallataq sapa kutin peleaykuna ima. Sayna ruwaq runakunaqa mana entiendey atiq roqro uma runakunan kanku. Hinaspapas sayna runakunaqa cheqaq kaq yachachikuykunamantan karunchasqa kashanku, mana yachasqankurayku. Chaymi saynata yachachiq runakunaqa iglesiapi yachachisqankuwan qapaqyayta munanku. {Sayna clase runakunamantaqa t'aqakuy}.

⁶ Ichaqa cheqaqpunin kayqa. Sichus Diosta servispanchisqa, cheqaqtapunin ancha kuisisqa kawsasunchis, saynapin kawsayninchispas aswan más allin kanqa. Sayna kuisisqaqa kawsasunchis, sichus ima kapuqninchiswanpas contento kaspanchismi.

⁷ Kay pachapi noqanchis nacespanchisqa, manan ni imatapas kay pachamanqa apamuran-chishchu. Saynallataqmi wañuspanchispas, mana ni imatapas kay pachamantaqa apasunchishchu.

⁸ Chayraykun noqanchisqa, sichus mikhunanachispaq hinallataq p'achakunanchispaq kaqtinga, chaywanyá contento kaspas, kusisqa kawsasunchis.

⁹ Ichaqa qapaqlla kayta munaq runakunaqa diablopa toqlla churasqanmanmi urmashanku. Chaymi paykunaqa mana valeq yanqa ruwaykunallapi purispanku, kikinkuta perjudicakunku. Hinaspan paykunaqa diablowan tentasqa kaspanku, ñak'arinku, hinallataq wiñay wañuyta ima tarinku.

¹⁰ Tukuy mana allin ruwaykunaqa qolqellapi piensaywanmi qallarín. Chaymi wakin runakunapas qapaq kayta munaspanku, Diospi iñisqankutapas qonqarapunku. Hinaspan paykunaqa ashka ñak'ariykunapi tarikuspa, ancha llakisqa kawsanku.

Diospa soldadon hina kananchismanta

¹¹ Timoteo, qanqa Diosta serviq runa kasqaykiraykuyá, tukuy chay mana allin ruwaykunamanta t'aqakuy. Hinaspa Diosta sapa p'unchaw kasukuspayki, aswan kaykunata ruway: Diosta servispa payllamanña hap'ipakuy, runa masiykikunata khuyakuy, ancha pacienciayoc kawsay, Diosta kasukuy, Diospi aswan mastaraq iñiy, hinallataq llamp'u songo ima kawsay.

¹² Qanqa Timoteo, Jesucristopi creespaykin, ashka runakunapa ñawpaqninkupi willaranki

chay creesqaykimanta. Hinaspapas qantaqa kikin Diosmi waqyasuranki paymanta yachachinaykipaq. Hinaspan prometesuranki, paypi creesqaykirayku wiñay kawsay premioykita qanman qosunaykipaq. Chayraykuyá qanqa guerraman riq soldado hina kay, saynapi Diospa contranpi yachachiqkunamanta kay cheqaq willakuykunata allinta defiendespa, runakunaman Diosmanta yachachinaykipaq.

¹³ Timoteo, qantan kamachiyki, tukuy imakunatapapas kawsachiq Diospa ñawpaqninpi, hinallataq Señorninchis Jesucristopa ñawpaqninpi ima. Saynaqa chay kamachisqaykunatayá allinta kasukuy. Imaynan Señorninchis Jesucristopas, Poncio Pilatopa ñawpaqninpi kashaspan, cheqaq kaqkunallata rimaspa, Dios Taytanta kasukuran chay hinata.

¹⁴ Saynaqa chay cheqaq kaq kamachisqaykunatayá, imapipas ama pantaspa, allintapuni kasukuy, saynapi pipas ama imamantapas acusasunaykipaq. Chaykunatayá qanqa Timoteo ruway, asta Señorninchis Jesucristo kutimunan p'unchawkama.

¹⁵ Paymi kay pachaman kutimunga, Diospa akllasqan p'unchaw cumplikuqtin. Diosmi tukuy atiyniyoq kaspas, tukuy imata gobiernan. Hinaspapas Diosllan kay pachapi kamachiq reykunapa Reyninqa, hinallataq llapallan kamachiq runakunapa Kamachiqninpas.

¹⁶ Payllan mana hayk'aq wañuq, hinallataq wiña-wiñaypaq kawsaqpas. Hinaspapas payllan mana pipa ashuyunan ancha sumaq k'anchaypi kawsaqqa. Paytaqa manan ni pi runapas

rikuranchu, nitaqmi ni pipas rikuytaqa atinmanchu. ¡Diosllan tukuy atiyniyoqqa! ¡Payllayá wiña-wiñaypaq hatunchasqa, hinallataq yupaychasqa ima kachun! Amén.

¹⁷ Kay pachapi qapaq creyente runakunata kamachiy, ama paytukusqa kanankupaq, saynapi qolqellankupi ama confianankupaq. Ichaqa tukuy imayoq kaypas tukukapuqlan. Aswanqa niy, Diosllapi confiakunankupaq. Payllan tukuy imakunatapapas qowanchis, chaykunawan kusionqa kawsakunanchispaq.

¹⁸ Saynallataq qapaq creyente runakunataqa kamachiy, allin kaqkunata ruwaspanku, chay allin ruwasqankuwan qapaq hina kanankupaq. Hinaspapas yuyarichillaytaq chay qapaq runakunata, imapas kaqninkuwan wakchakunata yanapanankupaq.

¹⁹ Saynapin paykunaqa wiñay kawsayta chashkinqaku cheqaq qorita hina, hanaq pacha cielopi.

Cartapa tukukuyninmanta

²⁰ Timoteo, Diosmi qantaqa akllasuranki, paymanta runakunaman yachachinaykipaq. Saynaqa Diosmanta chay allin yachasqaykikunatayá sonqoykipi waqaychaspa, kasukuy. Hinaspapas ama uyariychu Diospa contranpi rimaq runakunataqa. Chay yachaq tukuq runakunaqa khaynatan ninku: “Cheqaq kaqkunamantan rimashani”, nispanku. Ichaqa manan cheqaqtachu chay runakunaqa yachachishanku.

²¹ Chaymi wakinpas chay mana allin yachachiq runakunata uyarispanku, Diosmanta ña karuncharukunkuña.

Qanwanqa Diospa khuyakuyninyá kachun.
Amén.

Mosoq Testamento
New Testament in Quechua, Eastern Apurímac
(PE:qve:Quechua, Eastern Apurímac)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Eastern Apurímac

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Eastern Apurímac [qve], Peru

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Eastern Apurímac

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

6f014d23-5769-5b13-a966-db00dc673469